

Toiminnan ja talouden seuranta

1.1.–31.7.2022

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut

MIKKELI

Sisällysluettelo

Johdon analyysi.....	1
Talouden toteutuma	2
Talouden toteutuma tulosalueittain.....	3
Talouden toteutuma-analyysit – kehitys ja ennuste	4
Ohjelmakortit.....	4

Johdon analyysi

Ympäristöpalvelujen talous on kehittynyt talousarvion mukaisesti seurantakaudella 1–7/2022. Henkilöstömenot ja muut toimintakulut ovat toteutuneet talousarvion mukaisesti. Myöskään loppuvuodelle 2022 ei ole ennustettavissa merkittäviä poikkeamia talousarvioon ja talous pystytään pitämään tasapainossa. Eläinlääkärivaje voi kuitenkin aiheuttaa ennakoimattomia lisäkustannuksia, jos rekrytointeja ei saada tehtyä.

Terveysvalvonnan tulot ovat tällä seurantajaksolla budjetoitua alemmat, koska valtakunnallisten elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisten valvonnan perusmaksujen laskutusta ei ole vielä tehty vuonna 2022. Perusmaksut peritään yrittäjiltä vuosittain ja ne saadaan perittyä vuoden 2022 loppuun mennessä. Koska terveysvalvonnan resursseja on jouduttu kohdentamaan merkittävässä määrin perusmaksujen laskutuksen valmisteluun, suunnitelmallisen tarkastusten määrä ja niistä saadut tulot ovat laskeneet. Tupakka- ja lääkelain mukaiset valvontamaksut on laskutettu suunnitelman mukaisesti.

Ympäristönsuojelun tuotot ajalta 01–07/2022 ovat talousarviota hieman vähemmän muun muassa hankkeiden maksatusaikatauluista ja lupamaksujen laskutuksen ajankohdasta johtuen. Ennuste vuoden 2022 osalta kuitenkin on, että ympäristönsuojelun tuotot kertyvät talousarvion mukaisesti.

Praktikkoeläinlääkäreiden rekrytoinnissa on ollut haasteita syksystä 2020 lähtien kesäkausia lukuun ottamatta ja eläinlääkintähuollon henkilöstövajeen ennustetaan jatkuvan koko vuoden 2022. Eläinlääkäreiden toiminnan luonteesta johtuen (mm. päivystysvelvoite 24/7) tilanne on haastava muun muassa eläinlääkäreiden jaksamisen ja lakisääteisten palveluiden turvaamisen kannalta. Ongelma on valtakunnallinen, ja koskettaa sekä julkista että yksityistä sektoria. Syksyllä 2022 on vaarana myös valvontaeläinlääkärripula, koska myös valvontaeläinlääkäreiden rekrytointi on ollut haasteellista.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut etsivät yhdessä henkilöstöpalveluiden kanssa keinoja eläinlääkärivajeen ratkaisemiseksi ja riittävien resurssien turvaamiseksi kaikissa tilanteissa lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Tavoitteena on saada mahdollisimman pian täytettyä avoimet virat. Lisäksi työsuunnittelu pyritään tekemään niin, ettei resurssivajeesta seurasi vakavia palvelutuotannon häiriöitä lakisääteisiin tehtäviin. Suunnitteilla on myös selvittää mahdollisuus ja kustannukset takapäivystyssovimuksen tekemisessä yksityisen pieneläinlääkärin kanssa. Etelä-Savon alueella ei ole yhtään päivystävää pieneläinlääkärin klinikkaa ja myös yksityisillä klinikoilla on ollut eläinlääkärripulaa koko Suomessa. Lakisääteiset tehtävät on resurssipulasta huolimatta saatu tällä seurantakaudella saatu tehtyä. Valvontaeläinlääkäreiden osalta on mahdollista saada virka-apua muilta alueen valvontaeläinlääkäreiltä.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki on eduskunnan käsittelyssä syksyllä 2022 ja tulee muuttamaan kuntien vastuita eläinlääkärin palveluiden järjestämisessä. Lakiesityksen mukaan ympärivuorokautisen kiireellisen eläinlääkärin avun järjestäminen on jäämässä edelleen kuntien vastuulle.

Seurantajaksolla 1–7/2022 ympäristöpalvelut ovat pystyneet tuottamaan lakisääteiset tehtävät haasteista huolimatta. Myöskään koronaepidemia ei ole tällä seurantajaksolla vaikuttanut merkittävästi ympäristöpalveluiden toimintaan.

Talouden toteutuma

Ympäristöpalvelut

	TP2021	TA2022	Tot. 07/2021	Tot. 07/2022	Laskennallinen ennuste	Johdon ennuste	Johdon ennuste/TA, %	Tot. 072022/ tot. 072021, %
Myyntituotot	644 307	756 900	313 850	357 630	734 184	756 900	100,0 %	113,9 %
Maksutuotot	333 280	355 500	220 253	206 766	312 872	355 500	100,0 %	93,9 %
Tuet ja avustukset	134 181	53 000	81 631	3 982	6 545	53 000	100,0 %	4,9 %
Muut toimintatuotot	12 475	12 500	6 509	6 363	12 195	12 500	100,0 %	97,7 %
TOIMINTATUOTOT	1 124 244	1 177 900	622 243	574 741	1 065 795	1 177 900	100,0 %	92,4 %
Henkilöstökulut	-1 667 117	-1 808 600	-995 286	-1 016 352	-1 702 309	-1 795 545	99,3 %	102,1 %
Palkat ja palkkiot	-1 263 711	-1 372 200	-757 821	-777 151	-1 295 944	-1 362 200	99,3 %	102,6 %
Henkilösivukulut	-403 406	-436 400	-237 465	-239 201	-406 365	-433 345	99,3 %	100,7 %
Eläkekulut	-347 688	-316 900	-204 340	-206 342	-351 095	-314 682	99,3 %	101,0 %
Muut henkilösivukulut	-55 719	-119 500	-33 125	-32 859	-55 271	-118 664	99,3 %	99,2 %
Palvelujen ostot	-310 376	-401 600	-148 281	-164 098	-343 482	-401 600	100,0 %	110,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-44 235	-57 400	-17 625	-15 449	-38 774	-57 400	100,0 %	87,7 %
Vuokratulut	-130 618	-129 200	-78 499	-72 243	-120 209	-129 200	100,0 %	92,0 %
Muut toimintakulut	-16 054	-500	-337	-783	-37 291	-500	100,0 %	232,3 %
TOIMINTAKULUT	-2 168 399	-2 397 300	-1 240 028	-1 268 925	-2 220 428	-2 384 245	99,5 %	102,3 %
TOIMINTAKATE	-1 044 155	-1 219 400	-617 785	-694 184	-1 154 632	-1 206 345	98,9 %	112,4 %

Talouden toteutuma tulosalueittain

Ympäristöpalveluissa on kolme tulosaluetta, jotka ovat ympäristölautakunta ja hallinto, ympäristöterveydenhuolto (johon kuuluu yleinen terveysturvonta ja eläinlääkintähuolto) ja ympäristönsuojelu. Ympäristönsuojelun projektit luetaan kuuluvaksi ympäristönsuojelun tulosalueeseen. Talouden toteutuminen tulosalueittain on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Ympäristölautakunta ja hallinto

	TP2021	TA2022	Tot. 07/2021	Tot. 07/2022	Laskennallinen ennuste	Johdon ennuste	Johdon ennuste/TA, %	Tot. 072022/tot. 072021, %
TOIMINTATUOTOT	8 743	8 900	4 694	4 467	8 752	8 900	100,0 %	95,2 %
TOIMINTAKULUT	-38 070	-40 700	-21 367	-20 228	-37 028	-40 700	100,0 %	94,7 %
TOIMINTAKATE	-29 327	-31 800	-16 673	-15 761	-28 276	-31 800	100,0 %	94,5 %

Ympäristöterveydenhuolto

	TP2021	TA2022	Tot. 07/2021	Tot. 07/2022	Laskennallinen ennuste	Johdon ennuste	Johdon ennuste/TA, %	Tot. 072022/tot. 072021, %
TOIMINTATUOTOT	792 380	915 500	439 395	442 433	865 024	915 500	100,0 %	100,7 %
TOIMINTAKULUT	-1 517 260	-1 740 700	-866 786	-895 385	-1 564 871	-1 740 700	100,0 %	103,3 %
TOIMINTAKATE	-724 880	-825 200	-427 391	-452 952	-699 848	-825 200	100,0 %	106,0 %

Ympäristönsuojelu

	TP2021	TA2022	Tot. 07/2021	Tot. 07/2022	Laskennallinen ennuste	Johdon ennuste	Johdon ennuste/TA, %	Tot. 072022/tot. 072021, %
TOIMINTATUOTOT	323 122	253 500	178 155	127 841	198 835	253 500	100,0 %	71,8 %
TOIMINTAKULUT	-613 069	-615 900	-351 875	-349 591	-611 797	-602 845	97,9 %	99,4 %
TOIMINTAKATE	-289 948	-362 400	-173 720	-221 750	-412 963	-349 345	96,4 %	127,6 %

Talouden toteutuma-analyysit – kehitys ja ennuste

Toimintatuotot

Heinäkuun loppuun mennessä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon tulosalueilla tuottoja on kertynyt jonkin verran talousarvioita vähemmän, mutta ennuste vuoden 2022 osalta on kuitenkin se, että tuotot kertyvät talousarvion mukaisesti.

Terveysvalvonnan toimintatuotot ovat tällä seurantajaksolla budjetoitua alemmat, koska valtakunnallisten elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisten valvonnan perusmaksujen laskutusta ei ole vielä tehty vuonna 2022. Perusmaksut peritään yrittäjiltä vuosittain ja ne saadaan perittyä vuoden 2022 loppuun mennessä. Koska etenkin elintarvikevalvonnan resursseja on jouduttu kohdentamaan merkittävässä määrin perusmaksujen laskutuksen valmisteluun, suunnitelmallisen tarkastusten määrä ja niistä saadut tulot ovat laskeneet. Tupakka- ja lääkelain mukaiset valvontamaksut on laskutettu suunnitelman mukaisesti.

Ympäristönsuojelun tuotot ajalta 01–07/2022 ovat talousarviota hieman vähemmän, mikä johtuu muun muassa hankkeiden maksatusaikatauluista ja lupamaksujen laskutuksen ajankohdasta. Ennuste vuoden 2022 osalta kuitenkin on se, että ympäristönsuojelun tuotot kertyvät talousarvion mukaisesti.

Toimintakulut

Ympäristölautakunnan ja hallinnon sekä ympäristöterveydenhuollon toimintakulut ovat ajalta 01–07/2022 ovat kertyneet toistaiseksi talousarvion mukaisesti. Henkilöstötilanteesta riippuen eläinlääkintähuollossa henkilöstökuluja saattaa kertyä arvoitua enemmän, koska eläinlääkärivajeen vuoksi tehtävät väliaikaisjärjestelyt tuovat lisäkustannuksia normaalitilanteeseen verrattuna.

Ympäristönsuojelun tulosalueella henkilöstökulut ovat kehittyneet talousarvion mukaisesti. Tulosalueen määräaikaisten palkkakuluissa ennustetaan säästyvän noin 10 000 euroa.

Ohjelmakortit

Palvelusuunnitelma

Mikkelin seudun ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva Mikkelin seudun ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tehtävistä Mikkelissä, Hirvensalmella, Kangasniemellä Mäntyharjussa ja Pertunmaalla. Palveluja tuotetaan ensisijaisesti ympäristöpalvelujen toimintaa säätelevien lakien ja asetusten mukaisesti. Lisäksi resurssien puitteissa toteutetaan erilaisia selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Tavoitteena on antaa palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti.

Yksityiskohtaiset ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun toiminnan tavoitteet vuodelle 2022 on kirjattu valvontasuunnitelmiin, jotka seudullinen lautakunta on hyväksynyt 15.12.2021. Valvontasuunnitelmissa huomioidaan valtakunnalliset valvontaohjelmat ja valvonnan vuosittaiset painopistealueet.

Ympäristöterveydenhuolto vastaa terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palveluiden järjestämisestä.

Terveysvalvonta vastaa kunnan viranomaisille osoitettujen lakisääteisten, elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- ja lääkelain mukaisten, valvonta-, ohjaus-, ilmoitus- ja lupatehtävien hoitamisesta yksikön toimialueen kuntien alueella. Terveysvalvonnan tavoitteena on turvata turvalliset elintarvikkeet, puhdas talous- ja uimavesi sekä terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö. Keskeinen vastuualue on elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden ennaltaehkäisy- ja selvitystyö sekä varautuminen oman toimialueensa osalta.

Elintarvikevalvonnan tehtäväkokonaisuuksia ovat elintarviketurvallisuuden turvaaminen ohjaus- ja valvontatyöllä erilaisissa elintarvikelain mukaisissa valvontakohteissa, kuten elintarvikkeiden teollinen valmistus, kaupat, ravintolat ja ruokalat, grilli- ja pikaruokapaikat, kahvilat, pubit, elintarvikkeiden kuljetus- ja varastointi, elintarvikekontaktimateriaalien valvonta, alkutuotanto, vienti- ja tuontiyritykset, leipomot sekä kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistuspaikat.

Terveydensuojelu vastaa talous- ja uimaveden valvonnasta, asuin- ja majoitustilojen, koulujen, päiväkotien jatkuvaa hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksikköjen ja yleisölle avointen liikuntatilojen terveydellisten olosuhteiden valvonnasta sekä antaa neuvontaa tuho- ja haittaeläinten torjumiseksi.

Terveysvalvonta valvoo myös tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä, sekä tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista. Myös tupakointivälineet, tupakan vastikkeet ja tupakkajäljitelmät kuuluvat valvonnan piiriin. Lisäksi valvotaan lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteiden myyntiä. Ympäristöterveydenhuolto valvoo lisäksi tupakointikieltopäätösten noudattamista.

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ovat alle puolet kaikkien tarkastusten määrästä. Merkittävä osa tarkastuksista on ennalta suunnittelemtomia, yhteydenottojen perusteella tehtäviä tarkastuksia kuten esim. asunnontarkastuksia, sisäilmata tarkastuksia, haittaeläinongelmia, sinilevätarkastuksia sekä asiakasvalituksia ravintoloista ja majoitusliikkeistä ym. valvontakohteista.

Elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukainen valvonnan perusmaksu tuli voimaan vuoden 2022 alusta. Perusmaksun laskituksen valmistelu on vaatinut terveysvalvonnalta suuren työmäärän, eikä lisäresursseja ole ollut. Tämä on vähentänyt suunnitelmalliseen valvontaan käytössä olevaa työaika, mikä näkyy suoritteiden ja maksutuottojen vähenemisenä. Haasteita on lisäksi tuonut laskutusohjelman ongelmat sekä valtakunnallisen ohjeistuksen saaminen Ruokavirastolta ja Kuntaliitolta odotettua myöhemmin.

Eläinlääkintähuollon vastuulle kuuluvat eläinlääkintähuoltolain mukaiset tehtävät, kuten koko toimialueella peruseläinlääkäripalvelut, ympärivuorokautinen kiireellinen eläinlääkäriapu sekä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta. Lisäksi vastuuseen kuuluu Kangasniemellä pienteurastamon lihantarkastus sekä laitosvalvonta. Kaupungineläinlääkäreiden vastaanotot ovat Mikkelissä, Mäntyharjulla ja Kangasniemellä. Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan ja Hirvensalmen eläinlääkäripäivystyksen järjestävät kokonaisuudessaan Mikkelin kaupungineläinlääkärit tai heidän sijaisensa sekä suur- että pieneläimille.

Kangasniemi on osa eteläisen Keski-Suomen eläinlääkäripäivystystä, jossa kunnaneläinlääkärit vastaavat tuotantoeläimistä ja pieneläinpäivystys ostetaan Jyväskylän kaupungin kilpailuttamalla ostosopimuksella yksityiseltä klinikalta.

Valvontaeläinlääkäreiden toimipiste on Mikkeliässä. Valvontaeläinlääkärit vastaavat pääasiassa eläinsojeluusta, vierasainevalvonnasta sekä maitohygieniatarkastuksista.

Eläinlääkintähuollon haasteena on ollut syksystä 2020 alkaen vakava valtakunnallinen eläinlääkäripula, joka on myös vaikeuttanut merkittävästi virkojen ja sijaisuuksien täyttöä. Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa tämä on koskettanut ennen kaikkea praktikkoeläinlääkäriresursseja. Tämä on lisännyt eläinlääkäreiden työnkuormitusta. Resurssivajeesta huolimatta suoritelmäärät ovat korkeat, mikä on edellyttänyt eläinlääkäreiltä joustamista. Ulkopuolisten viikonloppupäivystäjien saaminen on ollut tärkeä apu ympärivuorokautisten palveluiden turvaamisessa ja vähentänyt vakituisten eläinlääkäreiden työsidoonasta ja -kuormitusta.

Valvontaeläinlääkäriresurssi on ollut seurantakaudella 1–7/2022 hyvä, mutta syksyllä 2022 voi olla myös valvontaeläinlääkäriresurssit vajaat. Valvontaeläinlääkärit voivat antaa virka-apua eri yksiköiden kesken.

Ympäristösojeluksen yksikkö vastaa kunnan ympäristösojeluviranomaiselle osoitettujen lakisäätösten lupa-, ilmoitus-, valvonta- ja ohjaustehtävien hoitamisesta viiden kunnan alueella. Resurssien puitteissa tehdään kohdennettua, erillisiin vuosittain vaihtuviin selvitysalueisiin perustuvaa valvontaa mm. haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen ja jätelain valvomiseksi. Kesällä 2022 on kartoitettu elintarvikehuoneistoista hävikkiruoan ja biojätteen käsittelyä. Samalla laaditaan yrittäjille ohjeistus hävikkiruoan ja biojätteen erilliskeräykseen, kirjanpitoon ja hyötykäyttöön liittyvistä uusista jätelain velvoitteista. Lisäksi Ympäristöpalvelut osallistuu erilaisiin ympäristötilaa koskeviin selvityksiin ja hankkeisiin.

Vuonna 2022 Mikkelin seudun ympäristöpalvelut yksikössä on käynnissä Ympäristöministeriön ja Mikkelin seudun kehityshankerahaston rahoittama Ilmastopolku –hanke (Ilmastopolku - Työkalu kuntien toimintojen ilmastovaikutusten arviointiin). Hanke toimii Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen koko toimialueella. Hankkeessa kerätään hyviä esimerkkejä Mikkelin seudun kuntien kasvihuonekaasupäästöjä vähentävistä ja ilmastonsojeluä edistävistä toimista, lasketaan eri toimintojen päästöjä ja päästövähennyksiä ja laaditaan esimerkkikohtaiset kuvaukset Mikkelin seudun kuntien ilmastotoimista Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämälle Kestävyysoikka -sivustolle. Hankkeen tavoitteena on tuoda Mikkelin seudun ilmastotyötä näkyväksi myös valtakunnallisesti ja tarjota kunnille hyviä esimerkkejä päästöjä vähentävistä ja hiilineutraaliutta edistävistä ratkaisuista.

Vuonna 2022 Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa on myös käynnissä osittain Etelä-Savon ELY-keskuksen rahoittama hanke Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden sojeluunnielmien päivittämiseksi. Hankkeessa kartoitetaan pohjavesialueisiin kohdistuvat riskitekijät aiempaa laajemmalla alueella ja päivitetään toimenpide-esitykset riskien minimoimiseksi.

TUNNUSLUVUT

	TP 2020	TP 2021	TA 2022	Tot. 7/2021	Tot. 7/2022	Tot. %
Terveysvalvonnan tarkastukset (valvontasuunnitelman mukaiset)	259	383	700	181	120	17
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairasmatkat	1878	1975	1900	1224	1169	62
Vastaanotolla hoidetut pieneläimet	6167	7806	6000	4891	4905	82
Lupavelvollisten kohteiden tarkastukset (ympäristönsuojelu)	115	105	100	56	58	58
Ympäristönsuojelun kirjallinen asiakassuorite (päättökset, lausunnot, kehotukset)	935	951	800	801	416	52

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.7.2022
Syrjäytymisen ehkäisy	Tarjotaan tukityö- ja harjoittelupaikkoja.	Tarjotaan yhteensä vähintään 10 kk harjoittelupaikkaa	Harjoittelupaikkoja on tarjottu 17 kk (ympäristönsuojelu 5 kk, terveysvalvonta 10 kk, eläinlääkintähuolto 2 kk). Opiskelijoille ja vastavalmistuneille on tarjottu sijaisuuksia ja kesätyöpaikkoja (terveysvalvonta 3 kk, eläinlääkintähuolto n. 10 kk).
Kumppanuustoimintamalli	Ympäristöpalveluissa on matala kynnyksen yhteydenottoon sekä asiakkailta että kuntalaisilla.	Asiakaskysely sekä kuntalaisille että asiakkaille	Vuonna 2022 ei ole toteutaiseksi tehty asiakastyöväisyyssuorituskyselyä.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot).	Vähintään 1 ympäristötalokootapahtuma vuodessa, jossa Ympäristöpalvelut on aktiivisesti mukana	Siivoustalkoita ei järjestetty keväällä 2022, VieKas -hanke on järjestänyt vieraslajien torjuntatalkoita.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.7.2022
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot).	Vähintään yksi ympäristötalokootapahtuma vuodessa, jossa ympäristöpalvelut aktiivisesti mukana	Ks. edellinen kohta.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen maankäytön suunnittelussa.	Kaavalausuntojen lukumäärä, jossa asiasta lausuttu	Seurantajaksolla 1–7/2022 Ympäristöpalvelut on antanut lausuntoja mm. ranta-asemakaavoista, joissa ei ole ollut tarpeen ottaa esille kävelyn ja pyöräilyn edistämistä. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on ollut vahvasti esillä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueen kunnille laadituissa ilmasto-ohjelmissa, ja kaupunkialueen kaavahankkeita koskevissa yhteistyöpalaverissa.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Edistetään luontomatkailua ja kuntalaisten luonnossa liikkumista. Huolehditaan siitä, että maankäytön suunnitelmassa varataan riittävästi tilaa viheralueille.	Urpolan ja Kalevankankaan luontopolkujen kunnossa pittäminen. Hankkeisiin osallistuminen.	Luontopolkujen ylläpitotöistä on huolehdittu. Kalevankankaan luontopolulle on tilattu uusia ilmastonmuutoksen vaikutuksista kertovia tauluja. Ympäristöpalvelut on osallistunut vieraslajien torjuntaa edistävään VieKas -hankkeeseen ja Naistingin lintuveden kunnostamishankkeeseen. Nastinkilampi on Mikkelin alueen tärkein lintujen muuton aikainen lintujen tarkkailupaikka.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.7.2022
Liikennepäästöjen vähentäminen	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen. Yhteiskäyttöön hankittujen biokaasuautojen aktiivinen käyttö. Työmatkapyöräilyn edistäminen.	Selkeät tavoitteet liikennepäästöjen vähentämiselle uudessa vuosille 2021–2035 laadittavassa ilmasto- ja energiastrategiassa.	Ilmasto-ohjelma on hyväksytty Mikkelin kaupunginvaltuustossa 13.12.2021. Mikkelin tavoitteet liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi: <ul style="list-style-type: none"> • Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt puolitetaan vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. • Kasvatetaan paikallisen liikennebiokaasun käyttöä. • Vähennetään auton käyttöä erityisesti lyhyillä matkoilla.

Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskien vähentäminen	Vesistöjen tutkimusohjelmassa seurataan painetekijöiden kehitystä ja vesistöjen tilaa säännöllisellä tarkkailulla.	Hyvässä ekologisessa tilassa olevien vesimuodostumien osuus, painetekijöiden kehitys valituissa keskeisissä vesienhoidon painopistevesistöissä (Mikkelin alapuolinen Saimaa, Otavan Kotalahti, Kyyvesi)	<p>Uusimmassa vuoden 2019 luokituksessa vesien ekologinen tila on parantunut hyväksi Otavan Kotalahdella. Muilla kahdella tarkastelualueella on edelleen ekologisesti tilaltaan luokissa tyydyttävä ja välttävä olevia vesimuodostumia. Näitä ovat Mikkelin alapuolinen Saimaa Kyyhkylänselälle asti, Kyyveden Hirviselkä ja Suovonselkä, Lisko ja Pankalampi. Käytännössä näihin vesimuodostumiin joudutaan kohdistamaan jatkossakin erityisiä vesienhoidon suunnittelussa nimettäviä vesienhoitotoimia.</p> <p>Valtaosa mainittuihin vesimuodostumiin kulkeutuvasta ihmistoiminnasta aiheutuvasta ulkoisesta kuormituksesta on hajakuormitusta (maa- ja metsätaloudesta sekä haja-asutuksesta). Tarkastelluilla alueilla noin 70–95 % kokonaisfosforikuormituksesta on hajakuormitusta.</p> <p>Painetekijöiden kehityksen osalta todetaan, että haja-kuormituksen kasvua ei ole saatu pysäytettyä mutta kuormituksen kasvua on onnistuttu hillitsemään/hidastamaan jonkin verran.</p> <p>Asiassa kunnan ympäristövalvonnan toimivalta liittyy pääosin nitraattiasetuksen ja YSL hajavesisäännösten valvontaan, jota koskeva valvontaohjelma on hyväksytty ympäristölautakunnassa 10.6.2020 § 44. Valvontaa on toteutettu ohjelman mukaisesti.</p>
	Pintavesien ja pohjavesien laadun parantamiseen tähtääviin hankkeisiin osallistuminen.	Hankkeiden lkm, joissa Ympäristöpalvelut on mukana.	Ympäristöpalvelujen tai Mikkelin kaupungin hallinnoimat hankkeet, yht. 3 kpl (Rainman-hanke, Naistingin kunnostushanke ja Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittämishankkeet), useita Xamkin tutkimushankkeita.
	Terveellisen juomaveden saatavuuteen liittyvien riskien hallinta.	Vesivälitteisten epidemioiden esiintymisen välttäminen.	Vesivälitteisiä epidemioita ei ole ollut.

	Tutkitaan Seitsennimisen joen valuma-alueilla olevia riskitekijöitä ja annetaan suosituksia Hanhikankaan pohjavesialueen pohjaveden puhautauden turvaamiseksi Rainman-projektin avulla.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivitys	Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelma on päivitetty vuoden 2021 aikana. Suojelusuunnitelma on ollut nähtävillä ja siitä on pyydetty lausuntoja keväällä 2022.
	Lisätään ihmisten tietoisuutta pohjavesistä nettisivuilla.	Ympäristöpalveluiden nettisivujen päivitys	Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittämisestä on tiedotettu kaupungin nettisivuilla. Pohjavesialueita koskevia uusimpia tutkimustuloksia on viety Ympäristöpalvelujen www-sivuille.
	Edistetään vesienhoidon edellytysten syntymistä edistämällä vesitilusten yhdistämistä suuremmiksi yksiköiksi	Osakaskuntien keskikoko, joissa Mikkeli on jäsenenä vesialueen omistajana. Osallistutaan vesienhoidon toimenpiteiden suunnitteluun.	Osakaskuntien yhdistymistä edistävä Vetovoimaa maaseudulle -hanke on päättynyt. Tulokset ovat erinomaisia. Sen ja edeltävän vastaavan hankkeen toimilla on saatu yhdistettyä osakaskuntia useaksi suureksi osakaskunnaksi Mikkeliissä ja Mikkelin seudun kunnissa mm. Puulalla, Kyyvedellä, Paljavedellä, Yövedellä ja Mikkelin alapuolisella Saimaalla. Hankkeiden tulokset parantavat oleellisesti edellytyksiä vesienhoitoon liittyville hankkeille, kalastuksen kehittämiseksi ja muille vesiluontoon tukeutuville virkistyskäyttö-hankkeille. Tulokset tukevat myös kumppanuustoimintamallin käyttöönottoa. Hankkeet ovat pääosin toteutuneet suunnitellusti.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Ilmanlaadun tarkkailu, ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen	Jatketaan ilmanlaadun tarkkailua. Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen vuosina 2019–2021.	Ilmanlaadun tarkkailua on tehty jatkuvatoimisesti vuonna 2021 Mikkeliissä hiukasten osalta. Meneillään oleva tarkkailujakso loppui Mikkeliissä vuoden 2021 loppuun. Tarkkailua jatketaan suunnitelman mukaisesti maakunnallisena yhteistarkkailuna. Mittauslaitteisto on vuonna 2022 Savonlinnassa. Ilmasto-ohjelma on valmistunut ja hyväksytty valtuustossa.
	Aktiiviset sisäilmatyöryhmät kaikissa jäsenkunnissa. Osal-	Sisäilmaongelmaisten terveys- ja suojelulain mukaisten	Mikkelin kaupungin toimialueella aktiivisia sisäilmaryhmiä oli 2, joissa terveysvalvonta

	listutaan aktiivisesti sisäilma-työskentelyyn kaikissa jäsenkunnissa. Valvotaan tarkastusten yhteydessä sisäilman laadun tarkkailua ja reagoidaan puutteisiin ennen ongelmien muodostumista.	kohteiden lukumäärä (koulut, päiväkodit, laitokset). Nykyiset ja uudet tapaukset.	oli mukana. Sisäilmaryhmät toimivat kaikissa ympäristöpalvelujen jäsenkunnissa kohdekohtaisesti tarpeen mukaan. Mikkelissä on kohdekohtaisten työryhmien lisäksi kaupungin sisäilmatyöryhmä, joka toimii aktiivisesti kokoontuen 4–6 kertaa vuodessa. Sisäilmaongelmien ennaltaehkäisevään työhön kannustetaan.
--	--	---	---

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.7.2022
Matkailun edistäminen	Edistetään luontomatkailun edellytyksiä Mikkelin seudulla mm. retkeilyreitistöjen osalta.	Osallistutaan luontomatkailua tukeviin hankkeisiin. Edistetään terveellisen ja monipuolisen luontoympäristön ja viheralueverkoston säilymistä kaikissa jäsenkunnissa.	Ympäristöpalvelut ei ole osallistunut varsinaisiin luontomatkailuhankkeisiin vuonna 2021. Naistingin lintukosteikon kunnostamishanke on käynnissä. Terveellisen ja monipuolisen luontoympäristön ja viheralueverkoston säilymistä on edistetty mm. kaavahankkeiden yhteydessä.
	Turvataan toimivat, laadukkaat ja helposti saavutettavat eläinlääkäripalvelut 24/7 kaikissa jäsenkunnissa.	Hyvä asiakaspalaute myös vapaa-ajanasukkailta.	Eläinlääkäripalvelut on saatu turvattua 24/7 kaikissa jäsenkunnissa, huolimatta valtakunnallisesta ja myös Mikkelin seudun ympäristöpalveluita vaivanneesta vaikeasta eläinlääkäripulasta. Kesäajaksi saatiin hyvin eläinlääkärien sijaisia. Palveluista on tullut kiitosta, eikä hoitovirhealituksia ole tullut. Suuri suorit määrä saavutettu henkilöväjeteestä huolimatta ja on mahdollista henkilöstön venymisen vuoksi. Pitkäaikainen työkuormitus on kuitenkin tärkeä saada mahdollisimman pikaisesti vähemmäksi saamalla resurssivaje korjattua.
	Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruuan myynti) edistäminen.	Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin.	Suunnitelmallisten tarkastusten määrä on alle tavoitteen, mutta tarkastuksia on tehty riskinarvion perusteella kohdennetusti. Koronaepidemia on vielä jonkin verran siirtänyt tarkastuksia, vaikka muutoin toimintaa on pystytty pyörittämään lähes normaalisti. Uuden elintarvikelain

			<p>mukainen valvonnan perusmaksun käyttöönotto on edellyttänyt merkittävää lisätyötä.</p> <p>Lisäksi terveysvalvonnassa terveydensuojelun tiimissä on tapahtunut työnkuvan muutoksia.</p> <p>Yrittäjille on annettu neuvontaa yrityksen elinkaaren eri vaiheissa.</p> <p>Juomaveden jakeluun liittyviä häiriötilanteita tai epidemioita ei ole ollut. Elintarvikevälikkeisiä suuria epidemioita ei ole ollut, ainoastaan yksittäisiä epäilyjä.</p> <p>Uimarantojen suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteenotot on tehty valvontasuunnitelman mukaisesti. Sinileväsiintymisistä on tiedotettu kahdella rannalla, yhteensä kolme kertaa. Uima-vesien laadussa ei ole ollut muita ongelmia.</p> <p>LaatuNet on käytössä, auditointeja ei ole tehty.</p>
		LaatuNet ja sisäinen auditointi käytössä.	

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.7.2022
Saavutettavuus	Ympäristöpalveluiden työntekijöihin saadaan yhteyttä arkisin eri kanavien kautta. Sähköiset palvelut toimivat 24/7 ja niiden toimintaa kehitetään. Toimivat lakisääteiset eläinlääkäripalvelut kaikissa jäsenkunnissa 24/7.	Eläinlääkintähuollon, terveysvalvonnan ja ympäristönsuojelun palvelut saavutettavissa arkisin klo 8–16 ja lakisääteinen kiireellinen eläinlääkärirapu saavutettavissa 24/7.	<p>Ympäristöpalveluiden työntekijät ovat olleet tavoitettavissa normaaliin tapaan.</p> <p>Eläinlääkäripalvelut ovat toimineet 24/7.</p> <p>Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tarjoamat lakisääteiset palvelut ovat saatavilla Suomi.fi -verkkopalvelussa.</p>
Palvelujen digitalisointi	Terveysvalvonnan sähköinen VATI-järjestelmä ja ympäristönsuojelu YLVA-järjestelmä käytössä. Ympäristöpalveluiden tarjoamat lakisääteiset palvelut kuvattuina ajantasaisesti suomi.fi -palveluissa. Lomakkeiden ja ilmoitusten digitalisointia kehitetään jatkuvasti.	Uudet sähköiset palvelut ovat kattavasti käytössä.	<p>VATI- ja YLVA- ja Ilppa -järjestelmät ovat käytössä.</p> <p>Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tarjoamat palvelut löytyvät myös Suomi.fi- verkkopalvelusta.</p> <p>Sähköisiä lomakkeita on käytössä ja uusia sähköisiä lomakkeita kehitellään.</p>

		Lupapiste -palvelujen käytön jatkuminen.	Lupapisteiden käyttö ympäristölupien hakemisessa ja käsittelyssä jatkuu.
	Nettisivujen säännöllinen päivitys	Nettisivujen päivitys	Nettisivuja päivitetään aina tarvittaessa.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen ja siinä valitut tavoitteet ja toimenpiteet. Ympäristökasvatus. Osallistuminen ilmastotyöhön kaikissa jäsenkunnissa. Pyritään tunnistamaan ilmastomuutoksen uhka.	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen kaikissa jäsenkunnissa vuoden 2021 aikana.	Ilmasto-ohjelmat on hyväksytty kaikissa Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen kunnissa. Lisäksi Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa on meneillään ilmastokasvatusta ja kuntien ilmastotyötä tukeva Ilmastopolku –hanke, jota rahoittaa Ympäristöministeriö ja Mikkelin seudun kehityshankerahasto.
	Hanhikankaan pohjavesialueelle ja ennalta ehkäisemään sen aiheuttamia riskejä.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojeleusuunnitelman päivitys.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojeleusuunnitelman päivitystyö on tehty vuonna 2021. Suojeleusuunnitelma on ollut nähtävillä ja siitä on pyydetty lausuntoja keväällä 2022.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.7.2022
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	XAMKin ympäristöteknologiaopiskelijoiden opinnäytetyöt	Valmistuu kaksi opinnäytetyötä/vuosi	Ympäristönsuojelussa on valmistunut yksi opinnäytetyö ja yksi on tekeillä molemmissa yksiköissä.
	Pyritään luomaan XAMK:n kanssa tehtävällä tiiviillä yhteistyöllä (opinnäytteet, harjoittelijat, hankkeet) omien toimialojen kannalta (terveysvalvonta, ympäristönsuojelu) osapuolten osaaamista kasvattava tietoon ja erilaisiin valmiuksiin perustuva verkosto. Esim. hulevesien hallinta, alueiden käyttö, ympäristöriskien arviointi.	Harjoittelukuukausien lkm/vuosi, yhteishankkeet XAMK:n kanssa.	Terveysvalvonnassa on ollut harjoittelijoita yhteensä 10 kk. Lisäksi kesäsisjaisena on ollut yksi Xamkin opiskelija 3 kk. Ympäristönsuojelussa on ollut harjoittelija 5 kk. Yksi terveysvalvonnan viranhaltija osallistunut keväällä 2022 XAMK:in opetukseen pitämällä luennon terveystarkastajan työstä elintarvikkevalvonnassa. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa ja resurssien mukaan jatkossa. Ympäristönsuojelun viranhaltijat ovat mukana asiantuntijoina tai ohjausryhmätyökentelyssä useissa XAMK:in tai LUT:n hankkeissa. Hankkeiden etenemistä seurataan Ympäristöpalvelujen ja XAMK:n yhteisessä ympäristötiedonarkisto -ryhmässä,

			joka kokoontuu säännöllisesti.
--	--	--	--------------------------------

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.7.2022
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Huomioidaan eri toimintojen järkevä sijoittuminen kaavalauseunnoissa ja osallistutaan aktiivisesti maankäytön suunnitteluun yhteistyössä muiden kaupungin yksiköiden kanssa.	Kaavalauseuntojen lkm/ vuosi.	7 kpl
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyön käynnistäminen Miksein kanssa liittyen yrityspalveluihin ja kehittämishankkeisiin.	Järjestelmällisten yhteistyömuotojen syntyminen	Miksein kanssa yhteistyötä tehdään hankekohtaisesti mm. ohjeistamalla alueelle sijoittuvia yrityksiä lupamenettelyistä ja yritysten sijoitusratkaisuissa ympäristönäkökohdat huomioiden.
	Yrittäjien tasapuolinen ja ammattitaitoinen neuvonta ja ohjaus, ja suunnitelmallisen valvonnan toteutuminen ympäristöterveydenhuollossa ja ympäristönsuojelussa.		<p>Terveysvalvonta on varautunut antamaan koronaepidemiaan liittyvää neuvontaa ja ohjausta yrityksille ja eri organisaatioille Essoten ja Avin ohjeiden mukaan. Tarve on ollut vähäistä toistaiseksi vuonna 2022. Ajankohtaisia tiedotusasioita (mm. helteet ja Ukrainan kriisi) on välitetty yrityksille ja muille tahoille. Ympäristöterveydenhuollon vesitiimi on antanut neuvontaa vesilaitoksille Valviran vedenjakelualueisiin liittyvässä paikkatietohankkeessa.</p> <p>RYMY-ryhmä on kokoontunut ESSOTEN kanssa.</p> <p>Ympäristöterveydenhuolto on lisännyt sähköistä tiedotamista rekisterissä oleville toimijoille.</p> <p>Ohjeistuksen laatiminen alueen elintarvikeyrityksille uusista jätelain velvoitteista elintarvikejätteen ja hävikki-ruoan käsittelystä (ympäristönsuojelu).</p>

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.7.2022
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Luontomatkailun edistäminen.	Luontomatkailuhankkeisiin osallistuminen, luontokohdetut Ympäristöpalvelujen nettisivuilla.	Tietoa luontoretikohteista on päivitetty Ympäristöpalvelujen www-sivuille.

	Huomioidaan ympäristölupien käsittelyssä vapaa-ajanasukkaiden tarpeet lainsäädännön asettamissa puitteissa.	Laadukas ympäristölupien valmistelu.	Ympäristöluvut valmistellaan aina hankekohtaisesti huolellisesti ja varmistetaan, että lupien valmisteluun on käytettävissä riittävä asiantuntemus.
	Turvataan toimivat, laadukkaat ja helposti saavutettavat eläinlääkäripalvelut 24/7 kaikissa jäsenkunnissa.	Hyvä asiakaspalaute myös vapaa-ajanasukkailta.	Eläinlääkäripalvelut on saatu turvattua 24/7 kaikissa jäsenkunnissa, huolimatta valtakunnallisesta eläinlääkäripulasta. Suuri suoritemäärä kaupungin vastaanotoilla on tehty siitä huolimatta, että myös kaupungineläinlääkäreillä on ollut kesää lukuun ottamatta praktikkoeläinlääkäripula. Tämä on kuormittanut praktikkoeläinlääkäreitä ja vaatinut heiltä joustamista ja venymistä. Kesäajaksi eläinlääkärintajuisia saatiin hyvin. Palveluista on tullut kiitosta, eikä hoitovirhevalituksia ole tullut.
	Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruuan myynti) edistäminen.	Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin.	Juomaveden jakeluun liittyviä häiriötilanteita tai epidemioita ei ole ollut. Uimarantojen suunnitelluista tarkastuksista on toteutunut 20 kpl, 50 % ja näytteentotoista 85 kpl, 67 %. Kaikki suunnitellut tarkastukset ja näytteenotot on tehty elokuun aikana. Sinileväesiintymistä on tiedotettu kolme kertaa yhteensä kahdella rannalla. Laboratorionäytteiden tulokset ovat olleet vaatimusten mukaiset.
		Laatunet ja sisäinen auditointi käytössä.	LaatuNet on käytössä. Sisäisiä auditointeja ei ole tehty alkuvuoden aikana.
Omat investoinnit matkailulisesti tärkeisiin kohteisiin sekä Invest-in	Ympäristöpalveluille kuuluvat luontopolut pidetään kunnossa	Luontopolkujen rakenteiden kunnossapitoon suunnatut toimet	Ylläpitotoimia tehdään tarpeen mukaan yhteistyössä metsätoimen ja työllisyyspalvelujen kanssa. Kalevankankaan luontopolulle on tilattu uusia ilmastonmuutoksesta kertovia tauluja.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.7.2022
	Tukityöpaikkojen tarjoaminen resurssien sallimissa puitteissa.	1 tukityöpaikka / vuosi	Vuonna 2022 tukityöpaikkoja ei toistaiseksi vuonna 2022 ole ollut Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.7.2022
Vetovoiman ja tunnettavuuden lisääminen	Luontokohteiden tiedot näkyville Ympäristöpalveluiden nettisivuille. Luontomatkailemisen edistäminen.	Luontokohteet Ympäristöpalvelujen nettisivuilla.	Tietoa luontoretkikohteista on päivitetty Ympäristöpalvelujen www-sivuille.
	Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruuan myynti) edistäminen.	Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, yrittäjien riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Laatu- ja sisäinen auditointi käytössä.	Suomi.fi sivuston jatkuva päivittäminen varmistaa alueen nykyisille ja uusille matkailijoille ja yrittäjille helposti saavutettavat tiedot lakisääteistä palveluista ja mm. toiminnan aloittamiseen liittyvistä vaatimuksista. Paikallisten tiedotusvälineiden kautta on annettu haastatteluja ajankohtaisiin teemoihin liittyen.